

Raziskava Andreja Pleterskega na zanimiv in izviren način predstavlja zgodnjersrednjeveško kuhinjsko kulturo na Slovenskem, pri čemer je odprt za najrazličnejše vire in raziskovalne metode. Poleg arheologije poskusov, ki je bila jedro raziskovalnega postopka in je prinesla temeljno gradivo, ne gre spregledati rabe jezikoslovnih in etnoloških virov in strokovne literature. In če smo bili do nedavnega vajeni predvsem etnologov, ki so pri svojem raziskovalnem delu posegali po arheoloških virih – omenimo le raziskovanje Toneta Cevca, ki je pri študijah o kontinuiteti pašništva, sirarjenja in arhitekture občasno naseljenih bivališč vseskozi uporabljal arheološke vire – pa v zadnjem času sledimo arheologom, ki rabijo etnološko literaturo, predvsem pa *par excellence* etnološke ustne vire (poleg Andreja Pleterskega npr. še Katja Hrobat pri raziskavah kraške pokrajine). Verjetno gre to v določeni meri pripisati splošnim raziskovalnim težnjam po upoštevanju ustnih pričevanj, biografij in po meddisciplinarnem povezovanju v humanistiki in družboslovju, vsekakor pa tudi pogumu in ustvarjalnosti posameznih raziskovalcev.

Špela Ledinek Lozej

Gorših ljudi na svetu ni. Terenski posnetki ljudskih pesmi iz Zgornje Savinjske doline.

Posnel, zbral in uredil David Verbuč. Založila Osrednja knjižnica Mozirje s soizdajateljji Glasbenonarodopisnim inštitutom ZRC SAZU in Društvom za raziskovanje popularne glasbe iz Ljubljane, 2008. Dve zgoščenki in spremljajoča knjižica.

Na dvojni zgoščenki *Gorših ljudi na svetu ni. Terenski posnetki ljudskih pesmi iz Zgornje Savinjske doline* etnomuzikologa Davida Verbuča so zbrane ljudske pesmi iz sedmih občin Zgornje Savinjske doline (Mozirje, Nazarje, Rečica, Gornji Grad, Ljubno, Luče in Solčava), posnete v letih 2000–2008. Avtor je v teh letih obiskal veliko pevk, pevcev in godcev ter objavil le slabo desetino posnetega gradiva, ki ga je uredil v več sklopah.

Na prvi zgoščenki je predstavljena ljudska pesem skoz življenjski cikel: od uspavank, otroških pesmic pa do pesmi, ki se pojejo ob čuvanju mrliča pesmi, ter tistih, ki opisujejo posmrtno življenje. Na drugi zgoščenki pa so nanizane razne pesmi: od obrednih do pripovednih, pivskih, pesmi o pitju in kajenju, vojaške pesmi, pesmi o poklicih, domačijske, plesne in pesmi iz sporeda godcev. Na koncu so dodane še »različne«. Prvo zgoščenko je avtor domiselno začel z govorom o »dobrih, starih časih, ko je bilo, kljub težkemu delu, veliko lepše kot danes«, z romantičnim opisom preteklosti, kar je poznano vsakomur, ki je kdajkoli snemal na terenu. Avtor je še na nekaj mestih med pesmimi in ritmiziranimi besedili vpletel pripovedovanje o življenju in ljudski glasbi včasih in nam s tem še bolj približal zgornjesavinjsko glasbeno življenje. Kakovost posnetkov je dobra in kaže, da je bilo zanj opravljenno obsežno delo. Pri dokumentarnih posnetkih so okoliščine namreč velikokrat, če ne celo največkrat, nenaklonjene posnetkom, ki bi bili primerni za objavo.

Videti je, da je avtor pri terenskem snemanju imel v mislih končen izdelek, saj piše, da so posnetki večinoma nastajali v za snemanje relativno dobrih okoliščinah, tj. ob srečanjih, namenjenih snemanju. David Verbuč je v skladu z etnomuzikološko prakso pri objavljenih pesmih tudi skrbno zapisal krstna in domača imena, leto rojstva pripovedovalcev, kraj in letnico snemanja.

Izbor pesmi prinaša slikovit pregled petja v Zgornji Savinjski dolini. Verbuč je na zgoščenko uvrstil pesmi, kakršne se pejejo po tem področju, oz. jih je posnel od živih interpretov. Čeprav med njimi prevladujejo razmeroma starejše pevke in pevci (najstarejša pevka je bila rojena leta 1911), so med njimi tudi precej mlajši, najmlajši med snemanjem še ni dopolnil dvajset let. Pesmi so starejše in mlajše, nekatere poznane v vsem slovenskem prostoru, nekatere pa bolj domače ali značilne za ožje okolje, nekaj med njimi je tudi pesmi poznanega ljudskega pevca Jurija Vodovnika. Avtor je na zgoščenko uvrstil vse, tudi novejšje petje z instrumentalno spremljavo, saj izkušnje s terena pričajo, da je takšen način petja pevcem postal domač. Med petjem slišimo tudi jodlanje, način petja, ki ga slovensko ljudsko petje v preteklosti ni poznalo, pevci na zgoščenci so se ga naučili prek celovškega radia.

Pesmi so večinoma zapete tako, da je poslušanje prijetno, ne le za domačine in svojece posnetih, temveč tudi za poslušalce, ki v ljudski pesmi iščejo estetski užitek. Zgoščenci pa predstavljata tudi primerno gradivo za nadaljnje raziskave ali morebitno znanstveno obdelavo. Spremlja ju lično oblikovana knjižica, z bogatim slovensko-angleškim besedilom. Natančno je opisana zgodovina snemanja ljudskih pesmi in glasbe v Zgornji Savinjski dolini, ki je bila prvič zunaj svojih vasi obširneje predstavljena v Štrekljevi zbirki *Slovenske narodne pesmi*. Pozneje je postalo v tem pogledu območje bolj raziskano: nastali so zapiski, glasbene transkripcije, o teh krajih je izšlo tudi nekaj publikacij, nekaj zvočnih izdaj in predstavitev prek radijskih valov. V spremni knjižici je avtor pri večini navedenih pesmi dodal tudi spremno besedilo, bodisi klasifikacijo pesmi, funkcijo pesmi, podatke o njeni vsebini, splošne etnomuzikološke značilnosti ali posebnosti. V knjižici je ponatisnjenih tudi nekaj starih fotografij, posebej povedna je prva, naslovna, ki predstavlja izsek življenja (verjetno kakšnega praznovanja) v vasi Ljubno pred prvo svetovno vojno. Na fotografiji, posneti pred Gostilno Ledenico, so med množico ljudi ujeti tudi štirje godci.

Uporabna informacija je tudi na zadnji strani knjižice navedena spletna stran, kjer lahko zvemo, kje je bila zgoščenska predstavljena, katere glasbene skupine so ob predstavitev nastopale, kje je mogoče zgoščenko kupiti, v virtualno knjigo pripomb in pritožb pa lahko vsak tudi doda svoje komentarje.

Maša Marty